

*Бовкіт Х. І.,
викладач кафедри української та іноземних мов
Львівського державного університету фізичної культури
Мельник М. М.,
викладач кафедри української та іноземних мов
Львівського державного університету фізичної культури*

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФТ, Е»

Анотація. У статті розглядається проблема створення системи вправ для активізації лексичних одиниць у процесі вивчення німецької мови студентами спеціальності «фізична терапія, ерготерапія». Відсутність навчально-методичних матеріалів пояснює важливість підбору системи вправ для успішного навчання студентів даної спеціальності німецькомовного міжкультурного спілкування. Вправи розроблені з урахуванням всіх методичних рекомендацій та сприяють засвоєнню лексичних одиниць, які потрібні для читання, аудіювання фахових текстів та мовлення.

Ключові слова: система вправ, активізація лексичних одиниць, типи та види вправ, класифікація вправ.

Постановка наукової проблеми та її значення. Фізична терапія є відносно молодого спеціальністю, що стрімко розвивається і користується великим попитом серед молоді. Вивчення хоча б однієї іноземної мови є пріоритетним завданням для кожного майбутнього спеціаліста в галузі фізичної терапії. Це є не лише запорукою успішної кар'єри, а й показником освіченості людини, можливістю спілкуватися з іноземними спеціалістами, здобувати новітній досвід країн, які знаходяться на крок попереду. А навчальних матеріалів для вивчення ІМ студентами даної спеціальності немає. Тому перед нами поставила проблема розробки навчально-методичного посібника, і, відповідно, підбір саме такої системи вправ, яка б покращила сприйняття та засвоєння складної спеціалізованої лексики. *Практична цінність* роботи визначається тим, що її результати можна застосовувати для розв'язання практичних проблем на заняттях німецької мови, а також можуть бути використані для проведення подальших досліджень у даній сфері.

Мета нашої статті полягає в дослідженні типів вправ, їхньої структури, а також здійснення підбору найбільш вдалої системи вправ для активізації та автоматизації лексичних одиниць під час вивчення німецької мови студентами спеціальності «ФТ, Е».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Рівень освіти сучасного студента як майбутнього фахівця пов'язана з необхідністю оволодіння ним іноземними мовами (ІМ), що сприятиме мобільності українських студентів в Європі та цілому світі, відповідатиме міжнародним уявленням щодо основних компетенцій сучасного спеціаліста в галузі фізичної терапії. Основною метою навчання ІМ у неможливому вищі є формування в студентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетенції, що обумовлено сучасними вимогами до процесу навчання ІМ.

Аналіз джерел дослідження. Теоретичною базою досвіду є положення та рекомендації провідних психологів і методистів

викладання іноземних мов І.А Зимньої, В. Бухбіндера, Ю.І. Пасова, Н. Скляренко, Л.Горбач, тижневик для вчителів німецької мови «Deutsch», творчі доробки викладачів німецької мови кафедри української та іноземних мов ЛДУФК.

Під час написання посібника перед нами постав ряд завдань, які включають аналіз комунікативно-орієнтованих видів текстів зі спеціальності «Фізична терапія», визначення їх основних комунікативних особливостей та моделей тощо. Серед таких завдань хотілося б виділити розробку ефективної системи вправ для тренування структурних одиниць. Відбір та тренування словотворчих, лексичних та граматичних структур, необхідних для читання, розуміння, аудіювання та мовлення, створює попередню базу для тренування мовленнєвих вмінь та навичок у студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

Робота зі спеціалізованими текстами складає основну частину навчального навантаження студентів спеціальності «ФТ, Е», тому практична частина повинна базуватися на змістові прочитаного тексту та сприяти закріпленню лексичного матеріалу, розвитку творчих та практичних умінь студентів, вмінню працювати самостійно і охоплювати всі види мовленнєвої діяльності.

Система вправ є основним чинником, який забезпечує навчальний процес та досягнення успіху в опануванні мови. Під системою вправ, слідом за Н. Гез, розуміємо організацію взаємопов'язаних навчальних дій, розміщених у порядку наростання мовленнєвих або операційних труднощів з урахуванням послідовності становлення мовленнєвих умінь, навичок і характеру існуючих актів мовлення [1, с. 31].

Існують різні форми проведення вправ: вчитель-студент, вчитель-студенти, робота в малих групах, в парах, індивідуальна робота з подальшим контролем. Вправи поділяються на види та типи у залежності від критеріїв класифікації. Виділяють шість критеріїв класифікації вправ: 2 головні та 4 допоміжні. До *головних критеріїв* класифікації вправ відносять 1) вправи на прийом або видачу інформації та 2) критерій комунікативності. *Допоміжними критеріями* є 1) спосіб виконання (усні та письмові); 2) функція в навчальному процесі (тренувальні, контрольні); 3) роль рідної мови (одномовні, двомовні); 4) місце виконання (класні, домашні).

За критерієм спрямованості вправ на прийом / видачу інформації вправи поділяються на рецептивні, репродуктивні та продуктивні. У *рецептивних вправах* студент сприймає вербальну інформацію через слуховий або зоровий канал, а потім тим чи іншим способом показує, що він впізнає, розрізняє звуки, граматичні структури, розуміє усне чи писемне висловлювання. У *репродуктивних вправах* студент відтворює повністю

або зі змінами сприйнятий ним навчальний матеріал (слово, звук, речення, текст). Студент напочатку сприймає певну вербальну інформацію від викладача або з посібника, а вже потім репродукує її повністю або частково. Усі репродуктивні вправи фактично вважаються рецептивно-репродуктивними. У *продуктивних вправах* студент самостійно породжує висловлювання різних рівнів (від рівня речення до рівня тексту) в усній або письмовій формі.

Також виділяють типи вправ за критерієм «комунікативність». *Комунікативні вправи* – спеціально організована форма спілкування, коли студент реалізує акт мовленнєвої діяльності мовою, що вивчається. В *умовно-комунікативних вправах* передбачаються мовленнєві дії студентів у ситуативних умовах на рівні фрази та понадфразової єдності. Основні визначальні якості даного типу вправ – наявність мовленнєвого завдання і ситуативності. У *некомунікативних вправах* студенти виконують дії з мовним матеріалом поза ситуацією мовлення, зосереджуючи увагу лише на формі.

Щодо організації процесу навчання ІМ система вправ має забезпечити:

- 1) підбір необхідних вправ, що відповідають середньому рівневі знань вмінь та навичок студентів (A2, B1, B2);
- 2) визначення необхідної послідовності вправ;
- 3) чітку структурування лексичних та граматичних одиниць;
- 4) розміщення навчального матеріалу та співвідношення його компонентів;
- 5) систематичність/регулярність виконання певних вправ;
- 6) взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності.

У посібнику ми застосували практичні вправи, більшість яких відносимо до умовно-комунікативних та репродуктивних, вони спрямовані на формування навичок вживання лексики в усній та письмовій формах, допомагають студентам сформулювати вимову, визначити правила сполучення даного слова з іншими в тексті, спрямовані на формування навичок вживання нової лексики в різних ситуаціях спілкування. Завдання до деяких із них:

1. Stellen Sie die Fragen zu den fettgedrückten Sätzen.

2. Übersetzen Sie die Wörter. Для перекладу використовуємо слова, які відносяться до активного мінімуму студентів. Це можуть бути як слова, так і словосполучення чи речення. Запропонована вправа може містити переклад як із німецької на українську чи навпаки.

3. Finden Sie die Antonyme.

1) groß	a) wenig
2) kalt	b) krank
3) gesund	c) heiß
4) viel	d) klein

4. Finden Sie die Synonyme.

- 1) gebrauchen a. sich ernähren
- 2) essen b. zu sich nehmen
- 3) Lebensmittel c. die Ernährungsprodukte
- 4) ansehen d. anschauen
- 5) Krankheiten e. gesundheitliche Störungen

5. Ergänzen Sie die Sätze. У цій вправі а) початок і кінцівка речення відомі, студентам потрібно лише їх поєднати, б) потрібно знайти кінцівку в тексті.

- 1) Das Atmungssystem besteht aus...
- 2) Der Rachen ist der Abschnitt...
- 3) In den Lungenläppchen befinden sich...

4) Die Lymphknoten produzieren...

Відсутнє слово, яке потрібно знайти серед поданих варіантів, або у тексті.

machen, waschen, benutzen, putzen, verwenden

1) Zum Haarwaschen _____ ich ein mildes Shampoo.
2) Ich _____ mir die Zähne, dann _____ ich mir das Gesicht mit kaltem Wasser.

3) Ich _____ keine Seife; das ist besser für Haut.

6. Finden Sie die Fehler im Satz. Помилка може бути як граматична, так і лексична. Граматичні помилки відповідають граматиці, що вивчається в тематичних рамках.

7. Welches Wort passt nicht zur Reihe?

- 1) Nasenhöhle – Wirbel – Rachen – Bronchien – Lungen.
- 2) Lungenflügel – Lungenlappen – Alveolarsäckchen – Lungenbläschen – die Umgebung
- 3) bedecken – überziehen – auskleiden – einatmen
- 4) rechnen – atmen – ausatmen – einatmen Was ist richtig / falsch?

8. Beschreiben Sie die Zeichnung/Photo. Оскільки теми, що вивчаються містять інформацію про людський організм, здоров'я, хвороби, застосування наочності є дуже доречним. Студенти із зацікавленістю виконують завдання, де потрібно описати малюнок: групи м'язів, частини скелету, тіла, описати фото, характер людини на фотографії, де вона знаходиться, як почувається та ін.

9. Schreiben Sie fehlende Buchstaben

Erna_rung g_s_nd V_t_mine

10. Bilden Sie die Fragen und antworten Sie. M: er/Augen schließen – schlafen *Warum schließt er die Augen? – Weil er schlafen möchte.*

1) sie / schnell laufen – keine Zeit / haben

2) er/ viel Wasser / trinken- Durst/ haben

3) sie/ Brille- schlecht / sehen

4) er / Mütze tragen – kalte Ohren / haben

11. Spielen Sie einen Dialog.

12. Schreiben Sie die Wörter in Klammern richtig.

1. Die Knochen (thaenlten) in ihrem Innern das Knochenmark.
2. Das Becken (agtren) die Last des Rumpfes.
3. Der Assistent (bgeen) dem Studenten einen Schädel.
4. Der Student (hmneen) den Schädel des Menschen.
5. Das Band (lthaeen) zwei Knochenteile zusammen.

Розроблений нами посібник містить три розділи відповідно до років навчання ІМ, а саме: 1. KAPITEL I. In einem gesunden Körper – ein gesunder Geist. KAPITEL II. Mein Fach – Rehabilitation. KAPITEL III. Systeme des menschlichen Organismus. Кожен розділ складається з тем, які охоплюють чотири тексти. Кожен текст (окрім четвертого, який розрахований для письмового перекладу) опрацьовується за допомогою системи вправ, що слідує за ним і доповнюють його, а також ґрунтуються на принципі постійної повторюваності ЛО, яка є основою кращого сприйняття отриманої інформації в її структурованому запам'ятовуванні.

Висновки. Вчені стверджують, що продуктивність засвоєння лексичних одиниць зростає під час представлення і запам'ятовування лексики на основі зв'язного в смисловому плані тексту, під час включення лексики в різноманітну мовну практику, осмисленого способу запам'ятовування, за умов структурованої організації лексичного матеріалу в пам'яті, за наявності мотивації. Враховуючи вищесказане, викладач повинен побудувати етап роботи над новими ЛО так, щоб підключити

чити якомога більше тренувальних вправ під час вивчення лексичного матеріалу, забезпечити кількість повторів нового слова та можливість відтворення його студентами, що ми спробували здійснити в нашому посібнику. Перспектива подальших досліджень полягає в класифікації вже розроблених вправ, а також у пошуку нових продуктивних, комунікативних типів вправ для активізації мовленнєвих навичок студентів спеціальності «ФТ, Е».

Література:

1. Гез Н.И. Система упражнений и последовательность развития речевых умений и навыков. Иностранные языки в школе. 1969. № 6. С. 29–40.
2. Дем'яненко М.Я. Творчість учителя іноземної мови. К.: Освіта, 1989.
3. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М.: Просвещение, 1991. 220 с.
4. Пассов Ю.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. М.: Просвещение, 1991. 222 с.
5. Сорокин Ю.А. Психолінгвістическіе аспекты изучения текста. М.: Высшая школа, 1985. 168 с.

Бовкит Х. И., Мельник М. М. Система упражнений для активизации иностранной лексики студентов специальности «ФТ, Е»

Аннотация. В статье рассматривается проблема создания системы упражнений для активизации лексических

единиц в процессе изучения немецкого языка студентами специальности «физическая терапия, эрготерапия». Отсутствие учебно-методических материалов объясняет важность подбора системы упражнений для успешного обучения студентов данной специальности немецкоязычного межкультурного общения. Упражнения разработаны с учетом всех методических рекомендаций и способствуют усвоению лексических единиц, которые нужны для чтения, аудирования профессиональных текстов и речи.

Ключевые слова: система упражнений, активизация лексических единиц, типы и виды упражнений, классификация упражнений.

Bovkit Kh., Melnyk M. The exercises system for foreign lexic activation by «Physical therapy and ergotherapy» students

Summary. The article deals with the problem of creating exercise system for lexical units' activation in the process of German language studying by «Physical therapy and ergotherapy» students. The lack of teaching materials, explains the importance of selecting exercises system for the students' successful training in this specialty, of German-speaking intercultural communication. Exercises are designed taking into account all methodological recommendations and facilitate the lexical units acquisition that are required for reading, listening to professional texts and speech.

Key words: exercises system, lexical units' activation, types and kinds of exercises, exercises classification.